

Riigikogu keskkonnakomisjoni ja majanduskomisjoni ühise istungi protokoll nr 46

Eesti, videosild

Esmaspäev, 17. mai 2021

Algus 11.10, lõpp 11.48

Juhatajad: Yoko Alender (esimees), Kristen Michal (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Keskkonnakomisjon

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Majanduskomisjon

Komisjoni liikmed: Annely Akkermann, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Raimond Kaljulaid, Mihhail Korb, Kalvi Kõva, Sven Sester, Mihhail Stalnuhhin

Komisjoni ametnikud: Kaido Rosin (nõunik-sekretariaadijuhataja), Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant), Grete Vahter (konsultant)

Puudusid:

Keskkonnakomisjon: Jevgeni Ossinovski

Majanduskomisjon: Siim Kallas

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise esindajad Annika Moisescot ja Allan Lahi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi meremajandusosakonna juhataja Jaak Viilipus, Keskkonnaministeeriumi asekaitsler Harry Liiv, merekeskkonna osakonna juhataja Rene Reisner ja peaspetsialist Agni Kaldma (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Kollektiivne pöördumine „Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel“

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (17.05.2021-23.05.2021) töökava

Keskkonnakomisjoni ja majanduskomisjoni ühine istung esmaspäev, 17.05.2021 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Kollektiivne pöördumine „Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel“

Komisjoni istung esmaspäev, 17.05.2021 kell 12.00

1. Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (345 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks
2. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 18.05.2021 kell 14.00

1. Arutelu biolagunevate jäätmete sertifitseerimise teemal
2. Petitsioon referendumi korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäev, 20.05.2021 kell 14.00

1. Eestimaa Looduse Fondi ja Estwatchi koostatud uuringu tutvustus, kui hästi on hoitud kaitsealused suure loodusväärtusega metsad
2. Info ja muud küsimused

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (17.05.2021-23.05.2021) töökava

Keskkonnakomisjoni ja majanduskomisjoni ühine istung esmaspäev, 17.05.2021 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine „Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel“

Komisjoni istung esmaspäev, 17.05.2021 kell 12.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud infoühiskonna teenuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (359 SE) arutelu teisele lugemisele saatmiseks
2. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse, ehitusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (301 SE) teemade arutelu
3. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 18.05.2021 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimiseseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (378 SE) arutelu esimesele lugemisele saatmiseks
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Riigikogu liikme Raimond Kaljulaidi algatatud ehitusseadustiku § 97 muutmise seaduse eelnõu (362 SE) arutelu esimesele lugemisele saatmiseks
3. Isamaa fraktsiooni algatatud ehitusseadustiku ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seadus (koduomanike omavalitsuste kõnniteede koristamise kohustusest vabastamine) eelnõu (369 SE) arutelu esimesele lugemisele saatmiseks
4. Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse, ehitusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (301 SE) teemade arutelu
5. Info ja muud küsimused

Kalvi Kõva ütles, et kui komisjon jõuab oma esmaspäevasel istungil Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse, ehitusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (301 SE) teemade aruteluga lõpule, siis teisipäevasel istungil seda enam ei arutata.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava

Keskkonnakomisjon (konsensus: Yoko Alender, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Timo Suslov).

Majanduskomisjon (konsensus: Anneli Akkermann, Riho Breivel, Jüri Jaanson, Raimond Kaljulaid, Kalvi Kõva, Kristen Michal, Sven Sester, Mihhail Stalnuhhin).

2. Kollektiivne pöördumine „Kaitseme koos Eesti merd! Keelustame STS-operatsioonid Eesti merel“

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et kollektiivne pöördumine esitati Riigikogule 14.04.2021 ning Riigikogu juhatus 2021. aasta 20. aprilli otsusega edastati pöördumine menetlemiseks keskkonnakomisjonile. Riigikogu juhatus palus keskkonnakomisjonil pöördumise menetlemisel kaasata ka majanduskomisjon. Ta ütles, et keskkonnakomisjon on ship to ship operatsioonide (STS-operatsioonid) teemat ka varasemalt käsitletud ning komisjonile teadaolevalt Vabariigi Valitsus tegeleb STS-operatsioonidega seotud probleemide lahendamise.

Kristen Michali sõnul on meediast lugedes jäänud selline mulje, et STS-operatsioonide teemal on olnud majandusvaldkond isegi karmim nõudja kui Keskkonnaministeerium (KEM). Ta ütles, et kui teema tõstataks, siis alustati lahenduste otsimisega ning temale teadaolevalt on leitud ka tänaseks lahendus. Ta palus, et arutelu käigus kommenteeritakse, millise lahenduseeni on jõutud.

Kollektiivse pöördumise algatajate esindaja **Annika Moisesco** sõnul algatati petitsioon, sest meediast võis lugeda, kuidas STS-operatsioonid viiakse Kakumäe lahte. Lisaks polnud kohalikel elanikel kindlust, et Vabariigi Valitsus ja KEM on sellealase tegevuse piisavalt täpselt läbi mõelnud ning infot jaganud. Petitsiooniga sooviti tekitada diskussioon, kus kõik osapooled leiaksid üheskoos lahenduse.

Jaak Viilipuse sõnul leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), et antud küsimus vajab reguleerimist ning naftatoodete puhul tuleks STS-operatsioonid keelustada sisemeres ja territoriaalmeres. Küll aga tehti ettepanek, et eraldi peaks vaatama LNG (veeldatud maagaas) alast tegevust, sest sellel tegevusel on teistsugused omadused.

Harry Liiv rääkis, et STS-operatsioonide teemat on arutanud Vabariigi Valitsus ning otsustati, et sisemeres ei tehta STS laadimist. Sellest tulenevalt on ettevalmistatud ning kooskõlastusringile minemas määruse muutmise eelnõu, millega reguleeritakse STS-operatsioone nii, et seda võib teha sadamates ja sisemeres oleks selline tegevus keelatud. Ta ütles, et KEMi ülesanne on tähelepanu juhtida keskkonnakaitsele ning kõiki esitatud pöördumisi on analüüsitud. Sageli peetakse samaks nii STS tegevust kui ka punkerdamist, aga need on erinevad. Ta lisas, et merel kasutatavad nafta ja muud kütused on keskkonnale ohtlikud ning kõik tuleb teha selleks, et vältida ohte ja riske. Punkerdamise tegevuse tagajärjel on juhtunud erinevaid õnnetusi.

Allan Lahi rääkis, et HELCOMi soovitus 28/3 ja Vabariigi Valitsuse määrus nr 51 ütlevad väga selgelt, et punkerdamine on kütuse ja mootoriõlide ülekandmine ühelt laevalt teisele. Tema sõnul on reaalne pilt selline, et Kakumäe lahte tuleb Venemaa poolt tanker, jääb sinna seisma ning tema ümber on mitu punkrilaeva ehk see tanker laeb oma kütust ümber punkrilaevadele (see ei ole punkerdamine vaid de-bunkering) ning STS tegevus toimub varjatult punkerdamise nime all. **Harry Liiv** ütles, et de-bunkering on määruse muudatuses eraldi välja toodud ning seda ei aksepteerita samuti sisemeres. **Agni Kaldma** ütles, et de-bunkering tähendab juba punkerdatud kütuse tagastamist ehk kui laev on võtnud kütuse ning tal ei ole seda enam mingil põhjusel vaja, siis ta saab selle tagasi anda punkrilaevale või sadamasse ning see tegevus toimub ainult sadamates.

Kristen Michal uuris, millal võiks ajaliselt jõustuda uus määrus. **Harry Liiv** ütles, et määrus on ettevalmistatud ning see läheb lähiajal kooskõlastusringile ning pärast seda võtab Vabariigi Valitsus selle oma istungi päevakorda ning kinnitab selle. Ta ütles, et ajaliselt võib see aega võtta veel umbes 3-4 nädalat.

Annely Akkermann ütles, et Läänemere keskkonnaseisundi parandamiseks ühe meetmena otsustati, et 2015. aastast ei tohi laevakütuste väävlisisaldus Läänemeres ületada 0,1%. Eesti Gaas tellis LNG punkerdamislaeva, mis peaks hakkama Läänemeres opereerima sellel aastal. Ta

uuris, kas määrus, mida ministeeriumid on ettevalmistanud, võimaldab Eesti Gaasi uuel laeval punkerdada LNG-ga sõitvaid laevu Läänemerel. **Jaak Viilipus** ütles, et MKMi seiskoht on olnud, et kuna Eesti sadamates puudub võimekus LNG-ga tegelemiseks, siis määrusesse tuleks sisse kirjutada LNG tegevusele erisus. **Agni Kaldma** täiendas, et punkerdamise tegevused jäävad alles, määrusega viiakse STS tegevused sisemerest välja.

Allan Lahi ütles, et riigipiiri seaduse § 14 lubab sisemerre siseneda välisriigi laeval ainult teatud otstarveteks, sh punkerdamine, sadamasse sisenemiseks ja väljumiseks. STS operatsiooni jaoks on vaja eelnev Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) luba ehk tegemist on erandoperatsiooniga. Tema sõnul on praegu erandoperatsioon muutunud reegliks ning tulevikus, kui LNG STSi lubada, siis tuleks teha riigipiiri seadusesse täiendus selliselt, et erand ei toimiks reeglina. **Agni Kaldma** ütles, et ümberlaadimise tegevus vajab merel PPA luba, riigipiiri seaduses ei ole räägitud eranditest. Riigipiiri seaduses on kirjas, et vaja on luba ning selle alusel on seda siiani ka tehtud ehk ei ole teistsugust tõlgendamisvõimalust.

Heiki Kranich ütles, et petitsiooni algatajatele teeb muret STS-operatsioonide tegemine punkerdamise nime all. Ta uuris, kas ettevalmistatud määrus hoiab ära nn libapunkerdamise. **Agni Kaldma** ütles, et KEMil ei ole andmeid nn libapunkerdamise osas. Juhul kui on kahtlus, et toimub libapunkerdamine, siis sellest tuleb teavitada KEMi.

Annely Akkermann ütles, et STS-operatsioonide keelustamisega ei tohiks minna liiale ning alles peaks jääma võimalus LNG punkerdamiseks Läänemerel.

Yoko Alender palus KEMi esindajatel kommenteerida, mida tähendab LNG erisuse loomine keskkonnaaspektist. **Rene Reisner** rääkis, et ettevalmistatud määruse eelnõus on kavandatud sisemeres keelustada STS tegevused ning merel jätkatakse nii LNG kui nafta osas ainult punkerdamist. Ta ütles, et mis puudutab laevakütuseks kasutatava nafta või gaasi pumpamist laevalt laevale, siis sellistel tegevustel puudub nii otsene kui ka kaudne keskkonnamõju. Selliseid tegevusi tuleb teha nii, et tegevuse käigus ei satuks merre kütust ega mõnda muud ainet. Küll aga on oluline arvestada tegevustega kaasnevaid erinevaid riske ja ohte, nendeks on laevandussektori puhul näiteks merereostuse õnnetused, mille ära hoidmiseks on tehtud riskide ja ohtude maandamise plaan, olemas on spetsiaalne varustus ning reostustõrjelaevad, samuti korraldatakse õppusi. Tema sõnul näitavad STSi tegevuste andmed, et üldjuhul on kõik laevalt laevale pumpamisega seotud tegevused, nii LNG kui ka naftaga seotud, väga madala riski ja ohu tasemega.

Jüri Jaanson palus üle korrata, mis on punkerdamise ja STS operatsiooni erinevus ning mis on nende ohud ja riskid. **Rene Reisner** rääkis, et eksperdid omavahel räägivad kõikidest laevadega seotud operatsioonidest kui STS operatsioonidest. Lisaks punkerdamisele ja vedellasti laevale ümberlaadimisele kuulub STS operatsioonide alla veel jäätmete üleandmine, pilsivee üleandmine ja veel mitmesugused tegevused. Praegune arutelu puudutab vedellastis veetava nafta või gaasi laevalt laevale ümberlaadimisest ehk see on kaup, mille ümberlaadimine toimub ühelt laevalt teisele. Punkerdamine on laeva tankimine siis, kui üks laev annab teisele kütust. Ta rääkis, et eelnevatel aastatel toimus umbes neli laevalt laevale ümberlaadimist ning punkerdamisi toimub aastas umbes 2000. Kui võrrelda nende riske, siis suurem risk on alati sellistel tegevustel, mida tehakse rohkem. **Harry Liiv** lisas, et määruses on kirjas, et punkerdamine on laevade mootorikütusega või õlidega varustamine. Laevalt laevale ümberlaadimine on ohtlike ja kahjulike ainete ümberlaadimine ühelt laevalt teisele.

Allan Lahi ütles, et 2014. aastal Tallinna lahe G-ankruala piirkonnas laadis üks tanker kütust ümber ning reostus jõudis Suurupi randa. Laevameeskonna andmetel lekkis 50 liitrit kütust ja kõik korjati kokku, kuid tegelikkuses oli rand reostunud ja paljud linnud hukkusid. **Agni Kaldma** ütles, et Suurupis ei juhtunud ümberlaadimise õnnetus, vaid punkerdamise õnnetus

(kaks korda järjest), kuid õnnetuste käigus ei hukkunud ühtegi lindu.

Yoko Alender ütles kokkuvõtteks, et oluline on leida kõigile osapooltele sobivaim lahendus ning loodetavasti aitab seda teha uue määruse vastuvõtmine nii, et keskkond oleks kaitstud ning STS tegevused saaksid tehtud sadamates sellisel moel, et majandus oleks toimiv. Ta ütles, et komisjon sõnastab oma seisukohad ja vastab pöördumise algatajatele.

Kristen Michal lisas, et majanduses on oluline etteaimatavus ning reeglite selgus. Kollektiivse pöördumise algatajate tõstatatud probleemiga tegeletakse ning loodetavasti võtab Vabariigi Valitsus uue määruse vastu lähiajal.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristen Michal
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija